

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA (UFRS) UYUM AŞAMASINDA ETKİSİ OLAN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ: AVRUPA VE AMERİKA KİTASI ÜLKELERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

İdris VARICI*

Özet

Son birkaç yıldır UFRS'ye (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) uyumda hissedilebilir derecede artış meydana gelmiştir. 100 den fazla ülke birçok nedenlerle UFRS'ye uyumu kabul etmişlerdir. Bu araştırma Avrupa ve Amerika kıtası ülkelerinde UFRS'ye uyumda hangi faktörlerin etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu amaçla literatürde yaygın olarak kullanılan şu faktörler seçilmiştir: sermaye piyasasının olup olmadığı, dışa açıklık oranı, eğitim düzeyi, ekonomik büyüklük (Gayrisafi Yurtiçi Hasıla) ve enflasyon.

Çalışmanın sonunda yüksek eğitim seviyesine ve sermaye piyasasına sahip olan ve ekonomisi dışa açık ülkelerin diğerlerine göre UFRS'ye daha hızlı uyum sağladığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bu üç faktörün UFRS'ye uyumu etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası finansal raporlama standartları(UFRS), Avrupa ve Amerika kıtası ülkeleri, Faktörler.

ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING THE ADOPTION OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS(IFRS): A RESEARCH ON EUROPEAN AND AMERICAN COUNTRIES

Abstract

Over the last few years there has been a significant increase in the adoption of International Financial Reporting Standards (IFRS). More than 100 countries now recognise IFRS for some purposes. This paper investigates which factors can explain the adoption of IFRS in European countries and American countries. For this purpose, these factors which had been used, selected: the existence of a capital market, rate of external openness, education level, economic growth (gross domestic product) and inflation.

* Araş.Gör., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü, idrisvarici@yahoo.com - varici@ktu.edu.tr

In the end of this research, countries have higher education level, have a capital market and rate of economic openness are more quickly adopt IFRS than the others. So these three factors affect to adopting IFRS.

Key Words: *International Finansal Reporting Standards(IFRS), European and American Countries, Factors*

1.Giriş

Globalleşmenin artmasıyla birlikte muhasebeden yararlanan çıkar gruplarının seyri de uluslararası yöne doğru değişmektedir. Çıkar grupları bilgi ihtiyacını ulusal düzeyde değil, uluslararası düzeyde hissetmeye başladıkları an, işletmelerin de faaliyetlerini uluslararası düzeyde yürütmeleri gerekir. Muhasebe çalışmaları da işletme faaliyetlerinin en önemlilerinden olup, çıkar gruplarının bilgi ihtiyaçlarını karşılayan temel çalışmalardır. Bu nedenle yapılan muhasebe kayıtlarının küresel düzeyde karşılaştırılabilmesi ve daha şeffaf hale gelebilmesi için uygulanan ilke ve kuralların ulusallığın ötesine kayması gerekir. Bu da günümüzde üzerinde çok çalışılan uluslararası muhasebe standartlarına uyum ile mümkün olabilmektedir.

Her bilimde olduğu gibi muhasebe biliminde de gün geçtikçe yeni gelişmeler ortaya çıkmaktadır. Bu gelişmelerle birlikte gelişmenin yaşanmasına katkıda bulunan faktörler ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan konuya bakıldığında, UFRS'lerin işletmelerin raporlama esnasında kullanımı muhasebedeki gelişmelerden biri olup, dolayısıyla bunun gelişmesine ülkelerin ve işletmelerin uyumu açısından katkıda bulunan birtakım faktörlerin olduğu anlaşılmaktadır.

Bilgi kalitesi son zamanlarda muhasebe alanında en fazla araştırma yapılan konulardan bir tanesidir.¹ IASB'nin (International Accounting Standard Board: UMSK-Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu) 2003'teki bir yayını, 1997-98 Asya ekonomik ve finansal krizinin yatırımcılar, sermayedarlar ve düzenleyici kurumlar için muhasebe ve finansal raporlamaların daha şeffaf ve güvenilir bilgi sunmasının gerekliliğini, dolayısıyla ortak bir standardın mecburiliğini ortaya çıkarmıştır.² Bu da günümüzde UFRS ile mümkün olabilmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde UFRS'nin iki kısımdan oluştuğu görülmektedir. Birinci kısım finansal tabloların hazırlanmasına yönelik standartlar, ikinci kısım ise bu tabloların hazırlanmasında kullanılan kalemlere yönelik standartlardır. Tam da bu açıdan konuya bakıldığında karar alıcıların kullanacağı finansal tabloların ve bu tablolarda yer alan kalemlerin karar alıcıların taleplerine uygun olması ve kaliteli bilgi sağlaması için uluslararası düzenlemelere uygun olması gerekmektedir. UFRS bu konuda yapılan en son düzenlemelerden biridir.

Avrupa birliğine üye ülkeler açısından 1 Ocak 2005'ten itibaren hisse senetleri borsalarda veya teşkilatlanmış piyasalarda işlem gören işletmelerin UFRS'ye uyumu benimsenmiştir. Avrupa birliği üyeliğine aday ülkelerden Türkiye'de de UFRS'ler, IFRS

¹Jurgen Ernstberger- Oliver Vogler, " Analyzing the German Accounting Triad —“Accounting Premium” for IAS/IFRS and U.S.GAAP vis-à-vis German GAAP?”, **The International Journal of Accounting**, 43, 2008,s.339.

²Wai Fong Chua- Stephen L. Taylor, "The Rise and Rise of IFRS: An Examination of IFRS Diffusion", **J. Account. Public Policy** 27, 2008, s.469.

(Türkiye Finansal Raporlama Standartları) olarak 2005 yılından itibaren Sermaye Piyasası Kurulu'na tabi işletmelerce uygulanmaktadır. Bu işletmelerin bir kısmı daha önceden de hem standartlara uygun hem de tekdüzen muhasebe sistemine uygun iki şekilde finansal tablo yayınlamaya başlamışlardı. Türk Ticaret Kanunu taslağının yasallaşmasıyla birlikte SPK dışındaki işletmelerin de standartlara uygun finansal tablo hazırlama zorunluluğu ortaya çıkacaktır. Bu nedenle Türkiye'de de özellikle 2009'un sonunda standartlar daha yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanacaktır.

UFRS'nin öneminden yola çıkılarak hazırlanan bu çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde ilk olarak UFRS'nin uyumuna etki edebilecek veya bununla dolaylı ilişkide bulunulabilecek bilgilerin tanıtıldığı literatür incelemesine yönelik bilgi verildikten sonra, Dünya Bankası veri tabanından elde edilen verilerle Avrupa ve Amerika kıtaları içinde bulunan 66 ülke üzerinde yapılan araştırmanın sonuçları hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın son kısmında ise araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yönelik kısa yorumlar yapılmıştır.

2. Literatür

Günümüzde henüz UFRS'ye uyum sağlamamış birçok ülke bulunmaktadır. Ülkelerin birçoğu bu standartları kullanmaya başladığına göre bu standartlardan birtakım faydalar bekledikleri de muhakkaktır. UFRS'lere uyum sağlanan ülkelerin bir kısmında ülkenin bütün işletmelerini kapsamayan uygulamalar mevcuttur. O halde bu standartlara uyum sağlamada etki eden birtakım faktörlerin olduğu düşünülebilir. Bu faktörleri araştırmacılar çeşitli sayılarda ve şekillerde sıralamalarına rağmen bu çalışmada 5 tanesi ele alınmıştır. UFRS'ye uyum bakımından araştırmacıların uygulamalı olarak yaptığı yurtdışı ve yurt içi çalışmalar mevcuttur. Ancak direkt olarak UFRS'ye uyum açısından uygulamalı olarak yapılan araştırma sayısı özellikle yerli literatürde sınırlıdır. Aynı zamanda UFRS'ye uyumu etkileyen faktörler açısından yapılan çalışma sayısı da hem yerli hem de yabancı literatürde azdır. Aşağıda özellikle son zamanlarda yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Söz konusu araştırmalardan birinde Zeghal ve Mhedhbi³, gelişmekte olan ülkelere uluslararası muhasebe standartlarına uyum aşamasında etkili olan faktörleri incelemişlerdir. Bu standartlara uyan 32 işletme ile uymayan 32 işletme arasında yaptıkları araştırmada etki eden faktörlerin, eğitim düzeyi, kültür, sermaye piyasasının varlığı olduğunu ortaya koymuşlardır.

Daske ve diğerleri⁴ yaptıkları çalışmada UFRS'ye uyumun ekonomik sonuçları üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Firmalar ikiye ayrılarak; bir kısmı sadece UFRS'ye uyumu kabul eden diğerleri ise yerel muhasebe standartlarını kabul eden firmalar olarak dünya genelinde 24 farklı ülke üzerinde yapılan bu çalışmaya göre UFRS'ye uyumun en önemli sonucu şeffaflıktır. Diğer bir sonucu da sermaye maliyeti olarak ortaya çıkmıştır.

³ Daniel Zeghal - Karim Mhedhbi, "An Analysis of The Factors Affecting The Adoption of International Accounting Standarts By Developing Countries, **The International Journal of Accounting**, 41, 2006, s. 373-386.

⁴ H. Daske ve diğerleri, "Adopting a Label: Heterogeneity in the Economic Consequences of IFRS Adoptions". Working paper, University of Frankfurt, 2007 .

Armstrong ve diğerleri⁵ tarafından yapılan çalışmada ise araştırmacılar Avrupa’da işlem gören sermaye piyasalarına kayıtlı 3.265 firma üzerinde 2005 sonrası UFRS’ye uyum neticesinde oluşan yatırımcı veya borsa tepkisini ölçmeye çalışmışlardır. Araştırma sonucunda UFRS’ye uyum sonrası özellikle bankalara yönelik yatırımcıların pozitif tepkilerinde artış olduğu gözlemlenmiştir. Bunun nedenini ise daha güvenilir bilgilerin elde edilmeye başlanması ve bilgi asimetrisinin ortadan kalkması olarak ortaya koymuşlardır. Çalışma sonucunda 14 adet faaliyetin yatırımcılar üzerinde olumlu, 3 adet faaliyetin de olumsuz etki taşıdığını ortaya koymuşlardır.

Benzer şekilde Tyrrall ve diğerleri⁶, gelişmekte olan ülkeler arasında konumlanan Kazakistan menkul kıymet borsasına kayıtlı şirketlerden 93 tanesi üzerinde anket çalışması yapmışlar ve 35 şirketten alınan cevapları incelemişlerdir. Alınan cevaplar doğrultusunda bu işletmelerin UFRS’ye uyumu aşamasında etki eden faktörler; kültür, özel sektör, sermaye piyasası ve muhasebenin gereksinimleri diye sıralanmışlardır.

Ding ve diğerleri⁷, yaptıkları çalışmada UFRS’yi benimsemeye kültürün etkisi olup olmadığını araştırmışlardır. 52 ülke üzerinde yaptıkları çalışmada ulusal standartların uygulanması ile UFRS’nin benimsenmesinde kültürün etkisinin olduğunu ortaya koymuşlardır.

Chua ve Taylor⁸ UFRS’nin yayılmasında sosyal ve politik faktörlerin önemli olduğunu altını çizmiştir.

Diğer taraftan bazı çalışmalarda ise UFRS’nin etkileri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Örneğin Ding ve Su⁹, Çin’de UFRS’ye geçişin birtakım finansal etkilerini ortaya koymaya çalışmışlardır. Yaptıkları çalışmalarında ele aldıkları işletmelerin özellikle finansal tablolarındaki etkilerini finansal açıdan incelemişlerdir. Sonuç olarak UFRS’ye göre finansal tablo hazırlayan işletmelerin bir kısmının net gelirlerinde düşüş görülürken bir kısmının net gelirlerinde ise artış olduğunu gözlemlemişlerdir. Araştırmacılar çalışmalarında ayrıca UFRS’ye geçişin net varlıklar üzerindeki etkisini de ortaya koymaya çalışmışlardır.

⁵ Christopher S Armstrong ve diğerleri, “Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe, Working paper”, Harvard Business School, 2008.

⁶ David Tyrrall ve diğerleri, “The Relevance of International Financial Reporting Standards To A Developing Country: Evidence From Kazakhstan”, **The International Journal of Accounting**, 42, 2007, s.82–110.

⁷ Y. Ding ve diğerleri, “Why Do National GAAP Differ From IAS? The Role of Culture”, **International Journal of Accounting**, 40(4), 2005, s. 325–350.

⁸ Chua ve Taylor, a.g.m. s. 462–473.

⁹Yuan Ding ve Xijia Su, “Implementation of IFRS In A Regulated Market”, **J. Account. Public Policy**, 27, 2008, s.474–479.

Ağca¹⁰ yaptığı çalışmada, çeşitli araştırmacıların muhasebeye etki eden faktörleri hakkındaki görüşlerini incelemiştir. 6 farklı araştırmacının düşüncelerini bir tablo halinde sunan Ağca, muhasebenin gelişmesinde etkili olan faktörleri sayısal olarak sunmuştur. Sayılan bu faktörlerden en fazla değinilenler, ekonomik kalkınmışlık seviyesi, ekonomik sistem, ekonominin büyüme yapısı, genel eğitim seviyesi, işletme büyüklüğü ve karmaşıklığındaki farklılıklar, yasal sistem v.b. faktörlerdir.¹¹

Yapılan bu çalışmalar muhasebenin bir değişim süreci içinde olduğunu, değişen ve gelişen yeni koşullara göre uyum sağlaması gerektiğini göstermektedir. İşte değişen ihtiyaçlara karşılık verilebilmesi için muhasebenin ülkenin kültürel, ekonomik, yasal, sosyal ve politik özellikleri yansıtması gerekir. Bu doğrultuda muhasebeye ve muhasebede meydana gelen değişimlere etki eden faktörlerin bilinmesi yerinde olur. UFRS de bu değişimlerin önünde gelenini oluşturmaktadır. Ancak bu değişime neden ülkelerin hepsinin uymadığı merak konusudur. Ya da “ülkeler neden UFRS’yi uygulamaya çalışırlar, bunları uygulamada karşılaştıkları sıkıntılar var mı, avantaj ve dezavantajları nelerdir?” gibi soruların değerlendirilmesi önemlidir.

3. UFRS’lerin Uygulanmasında Yaşanan Sorunlar

UFRS’lerin benimsenmesinde ve uygulanmasında bir takım sıkıntıların olduğu bir gerçektir.¹² Ülkelerin bir kısmının bu standartlarda yaşadığı sıkıntıları çeşitli başlıklarda incelemek mümkündür. Uluslararası Muhasebe ve Raporlama Standartları Milletlerarası Uzmanları Çalışma Grubu (Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting-ISAR Çalışma Grubu) Kasım 2005’de gerçekleştirdiği toplantısında bu sıkıntıları sınıflandırmıştır. Buna göre;¹³

- 1) Ülke yasalarında UFRS’lerin uygulanması ile ilgili bir yaptırımın olmaması (Ülkelerin mevcut yasaları ile standartlarda farklılıklar bulunur),
- 2) Standartlara ilişkin teknik sorunlar (Örneğin standartlardaki birçok değerlendirme yöntemi teknik olarak uygulamada zorluk çıkarmaktadır),
- 3) UFRS’leri uygulayacak işletmelerin belirlenmesi (Genelde sermaye piyasasına kayıtlı işletmeler tarafından uygulanmakta KOBİ’ler kapsam dışı kalmaktadır),

¹⁰ Ahmet Ağca, “Ülke Muhasebe Sistemlerindeki Farklılıklar ve Bu Farklılıklardan Kaynaklanan Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl 5, Sayı 8, 2003, s.81-92.

¹¹ Araştırmacı 34 ayrı faktör sıralamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz.; Ahmet Ağca, “Ülke Muhasebe Sistemlerindeki Farklılıklar ve Bu Farklılıklardan Kaynaklanan Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl 5, Sayı 8, 2003, s.85.

¹² Eva K. Jermakowicz- Sylwia Gornik Tomaszewski, “Implementing IFRS From The Perspective of EU Publicly Traded Companies”, **Journal Of International Accounting Auditing And Taxation**, 15, 2006, s..175.

¹³ Yıldız Ayanoğlu, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Geçişte Yaşanan Sorunlar ve Dünyadaki Uygulamaları”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt 9, Sayı 3, Eylül, 2007, s.102.

- 4) Uygulayıcıların UFRS'leri anlama, yorumlama ve ne yapılması gerektiğini bilmemesi (Önlerinde model oluşturacak bir örnek bulunmaması, standartların genel kuralları belirlemesi) gibi sıkıntılardır.

Ayrıca standartların teknik birtakım bilgiler içermesi ve ağır dil kullanılması tercüme sıkıntısı doğurmaktadır. Bunun yanında uluslararası nitelikteki işletmeler, çeşitli uluslardan yatırımcıların ihtiyaç duyduğu bilgileri doğru ulaştırmak için konsolide finansal tablolar düzenlenirken ya da yatırımcıların yayınlanan finansal tabloları kendi dillerine çevirirken yine tercüme sıkıntısı ile karşılaşmaktadır.¹⁴ Bu nedenle bilgi ihtiyacı olan kişiler yanlış bilgilendirme gibi bir sonuçla karşılaşabilirler. Ayrıca UFRS'nin çıkış yeri olarak her ülkeye uygun olmaması bu nedenle uluslara karmaşık gelmesi nedeniyle bunların yararlı olması için uygulanmadan önce ülkelerin kendi düzenlerine göre yeniden düzenlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.¹⁵ Standartların bu karmaşık yapısı özellikle küçük ve özel işletmelerde maliyeti artırıcı etki yapmaktadır. Bunun da yanında öncesine göre finansal tablo hazırlama ve kayıt işlemleri daha fazla çaba gerektirdiğinden ortaya çıkan masrafların da artma ihtimali yüksektir.¹⁶ Yasal boşlukların olması da bu maliyetleri artırıcı bir etki yapmaktadır. Örneğın Türkiye açısından düşünöldüğünde standartlarda adı geçen değerleme yöntemlerinden "gerçeğe uygun değer" yönteminin uygulanması oldukça zordur. Çünkü her türlü mamulün ayrı bir piyasasının bulunması oldukça zordur. Bundan dolayı bu boşluğu dolduracak ekstra bir düzenlemenin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bunlar gibi birçok sorun ülkelerin gündemlerinden düşmemektedir.

Bu gibi sorunların bulunmasına rağmen ülkelerin UFRS'ye geçişi hızla benimsedikleri de bir gerçektir. Dünya genelinde şu ana kadar 100'den fazla ülkenin kısa bir sürede UFRS'yi kabul etmeleri UFRS'lerin sadece problemlı bir takım yazı dizisi olmadığını göstermektedir¹⁷. Bu açıdan bakıldığında UFRS'nin birtakım amaçları ve katkıları vardır ki ülkeler de bunu istekli olarak uygulamaya başlamışlardır¹⁸.

4. UFRS'nin Katkıları

UFRS'ler Londra'da bulunan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayınlanmaktadır. Bu kurulun amacı dünya genelinde bu standartların uygulanıp muhasebede uyumun sağlanarak yararlı hale gelmesini sağlamaktır. Başta uluslararası sermaye piyasalarındaki yatırımcılar açısından standartlar ülke itibarı bakımından pozitif

¹⁴ Messod D.Beneish – Teri Lombardi Yohn, "Information Friction And Investor Home Bias: A Perspective On The Effect of Global IFRS Adoption On The Extent of Equity Home Bias", **J. Account. Public Policy**, 27, 2008, s. 434.

¹⁵ Parmod Chand – Chris Patel, "Convergence and Harmonization of Accounting Standards In The South Pacific Region, **Advances In Accounting**", **Incorporating Advances In International Accounting**, 24, 2008, s. 87.

¹⁶ Jermakowicz- Tomaszewski, a.g.m. s.192.

¹⁷ Salvador Carmona - Marco Trombetta, "On The Global Acceptance of IAS/IFRS Accounting Standards: The Logic And Implications of The Principles-Based System", **J. Account. Public Policy**, 27, 2008, s.456.

¹⁸ Geoffrey Whittington, "Harmonisation or Discord? The Critical Role of The IASB Conceptual Framework Review", **J. Account. Public Policy**, 27, 2008, s. 496.

katkı sağlamaktadırlar.¹⁹ Bunun yanında UFRS'ye uyum, ülkeleri coğrafi olarak birbirine yaklaştırarak yabancı yatırımcıların bilgi avantajı elde etmesine vesile olup global işletmelerin gelecekteki nakit akımlarının da tahminini kolaylaştırır.²⁰ Uluslararası piyasalara kapalı olan ülkelerin işletmelerinin yabancı yatırımcıların cazibesini çekmesinin zorluğu genel kabul gören bir gerçektir.

Şeffaflığın ve kalitenin yerel standartlara göre artması da UFRS'nin avantajlarından biridir.²¹ UFRS altında yapılan finansal raporlamalar karşılaştırılabilir nitelikte olması bakımından da avantajlıdır. Yatırımcılar açısından fırsat ve riskleri karşılaştırma olanağı ortaya çıkmaktadır. Bu karşılaştırma yerel standartlara göre daha kolay ve daha az maliyetlidir. Maliyet azaltımı sermaye maliyeti kapsamında gerçekleşir. Çünkü UFRS'ye uyum bilgi kalitesini de artırmaktadır.²²

İşletmeler yılanlarında performanslarını değerlendirmek için kriterler oluşturmaktadırlar. Bu performansın iyi veya kötü olmasının kriterlerinin ne olduğu çok açık değildir. UFRS ile birlikte özellikle hazırlanacak olan finansal tabloların bir önceki dönemin değerleri ile yayımlanma zorunluluğu, bu açığı ortadan kaldırmaktadır. Çünkü işletmelerin hazırladığı finansal tablolardaki karşılaştırmalardan biri de kendi içinde yapılandırılır. Bu sayede işletme en azından kendisinin geçmişi ile karşılaştırma olanağı elde ederek performansını değerlendirebilmektedir. UFRS'ye uyum uluslararası boyuttaki faaliyetlerin karşılaştırılması için de bir kıyas niteliği taşıyor hale gelmiştir. Çünkü uyum ile birlikte dünyanın birçok yerinde faaliyet gösteren işletmeler bu standartları esas alacaktır. Özetle UFRS'nin en önemli yararları şeffaflık, kalite ve karşılaştırılabilirlik üzerine odaklanmaktadır.

5. Araştırma

5.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Uluslararası ve ulusal literatür incelendiğinde muhasebenin gelişmesinde bir çok faktörün etkili olduğu gözlenmektedir. Bu faktörler içsel olabileceği gibi dışsal da olabilmektedir. Bu faktörler direkt olarak muhasebenin kayıt yapısına etki etmeyebilir. Bilindiği gibi her bir bilim dalının bilim olabilmesi için birtakım ilkeleri, kavramları, yöntemleri, standartları v.b. kriterleri mevcuttur. İşte bir bilim dalı olan muhasebenin de içsel ve dışsal faktörlerden etkilenmesi bu kriterler üzerinden olmaktadır. Muhasebe standartları da muhasebenin bilimselliğine katkıda bulunan ve özellikle son zamanlarda üzerinde durulan kriterlerdendir. Muhasebenin gelişmesinde etkili olan faktörlerin birçoğu yapılan araştırmalardan da görüldüğü gibi standartların gelişmesinde de etkili olmuştur.

¹⁹ Oystein Gjerde ve diğerleri "The Value-Relevance of Adopting IFRS: Evidence From 145 NGAAP Restatements", **Journal of International Accounting, Auditing And Taxation**, 17, 2008, s. 94.

²⁰ Beneish - John, a.g.m. s.435.

²¹ Chua - Taylor, a.g.m. s.463.

²² Holger Daske, "Economic Benefits of Adopting IFRS or US-GAAP –Have The Expected Costs of Equity Capital Really Decreased?", **Journal of Business Finance & Accounting**, Vol 33, No 3-4, 2006,s.334.

Yani standartların gelişmesinde de ülkelerin ve ülkeler içindeki işletmelerin uygulamalarında bir takım faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Örneğin Cooke ve Wallace²³, muhasebeyi etkileyen bu faktörleri dışsal ve içsel olarak ayırıp kültürel ve ekonomik alanlardaki gelişmelerin baskın faktör olduğunun belirtmiştir. Ayrıca ulusların içsel faktörleri olarak gördüğü eğitim, teknolojik ve politik alanlardaki gelişmelerin de etkili olduğunu belirtmiştir. Zeghal ve Mehdi²⁴ ise, benzer şekilde ekonomik büyüme, gelir düzeyi, enflasyon oranı, eğitim düzeyi, yasal sistem, ülke tarihi ve coğrafyası, finansal sistem, işletme büyüklüğü ve karmaşıklığı, finansal piyasaların varlığı ve gelişmişliği, finansal ve yatırım kaynakları, hakim kültür ve dil, yabancı yatırım, uluslar arası işletmecilik, uluslararası anlaşmalar, dış pazarlara açıklı oranı ve uluslar arası muhasebe firmalarının varlığı gibi muhasebenin gelişmesine etki eden faktörleri sıralamıştır. Yerli literatürde de Çiftçi ve Erserim²⁵ de muhasebenin gelişmesine etki eden faktörleri kültür, dil, politika ve ekonomi olarak saymışlardır.

Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde, UFRS uyum esası gerektiğinden, sermaye piyasası olan ve hisse senetleri borsalarda işlem gören işletmelerin konsolide finansal tablolarının 1.1.2005 tarihinden itibaren UFRS ile uyumlu olarak hazırlanmasının zorunlu olması da bu standartların genelde Avrupa Birliği ülkelerinde özelde de Türkiye'de de kabul edilmesi için zorlayıcı faktörler olmuştur

Yukarıdaki görüşler dikkate alındığında muhasebenin gelişmesine ve UFRS'lere uyum konusunda birtakım faktörlerin etkili olduğu gözlemlenmektedir. Ancak bu faktörlerin tamamı ölçülebilir nitelikte değildir. Bu nedenle UFRS'lerin uygulanmasında etkili olan faktörlerin incelenmesi için ölçülebilir nitelikte olan ekonomik büyüklük, ülkelerin dışı açıklık oranı, toplumların okuma yazma oranları, sermaye piyasalarının varlığı ve enflasyon oranları dikkate alınmıştır. Bu faktörler dikkate alınarak Türkiye'nin de içinde bulunması nedeniyle Avrupa kıtası ülkeleri ile kültürel açıdan çok farklı olan ve karşılaştırma amacıyla Amerika kıtası ülkeleri üzerinde bir uygulama yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı literatürde sayılan faktörlerin gerçekten etkili olup olmadığını somut hale getirmek ve daha önce yapılan çalışmalarla karşılaştırma yapmaktır. Ancak şu da unutulmamalıdır ki araştırma sonuçları sadece araştırma kapsamındaki ülkeleri bağlamaktadır ve dolayısıyla genelleme yapmak mümkün değildir.

²³ Terence E. Cooke ve R. S. Olusegun Wallace, "Financial disclosure regulation and its environment: A review and further analysis", **Journal of Accounting and Public Policy**, Volume 9, Issue 2, Summer, 1990, p. 79-110.

²⁴ Zeghal ve Mhehbi, a.g.m. s. 373-386.

²⁵ Yavuz Çiftçi ve Alper Erserim, "Muhasebe Standartlarında Uluslararası Uyumlaştırma Çalışmaları Ve Türkiye'deki Durumun İncelenmesi, Uluslararası Sermaye Hareketleri ve Gelişmekte Olan Piyasalar Sempozyumu", 24-27 Nisan, 2008. (http://www.mu.edu.tr/private/yciftci/calismalar/yciftci&aerserim_icam08.pdf-Erişim Tarihi. 26.03.2009).

5.2. Araştırmanın Metodolojisi

5.2.1. Örneklem Süreci

Araştırmanın evreni Dünya üzerinde bulunan kıtalar ve kıtaların spesifik ülkeleridir. Bu kıtalar ve ülkeler arasından tesadüfi olmayan örnekleme metodlarından biri olan keyfi örnekleme metoduyla örnekleme yapılarak Avrupa ve Amerika kıtaları ve bu kıtalardaki ülkeler ele alınmıştır. Araştırmada kullanılan bu kıtaların ve ülkelerin seçiminde Türkiye'nin de içinde bulunması ve çoğu Avrupa Birliği ülkesi olması nedeniyle Avrupa kıtası, ve hakim kültürün muhasebenin gelişmesinde etkili olduğu bilindiğinden farklı bir kültürle karşılaştırma amacıyla Amerika kıtası ülkeleri seçilmiştir. Bu seçimde yine ortaya çıkan gelişmeler ve yapılan çalışmalar da etkili olmuştur. Bu gelişmelerden en önemlisi Türkiye'nin de dahil olmak istediği Avrupa Birliğine üye ülkelerin borsada işlem gören işletmelerinin 2005 yılından itibaren konsolide mali tablolarında UFRS'ye tabi olmalarını öngören bir düzenlemenin AB tarafından onaylanmasıdır.²⁶ Yine kültürün de muhasebeye ve UFRS'ye etki ettiği (Tyrrall ve Woodward, 2007-Ding, Jeanjean ve Stolowy, 2005-Callao, Jarne ve La'inez, 2007 v.b.) düşünüldüğünde Avrupa kültürü ile Amerikan kültürünün farklılığı göz önüne alınarak iki farklı kıtanın ülkeleri araştırma kapsamına alınmıştır. Bu açıdan iki farklı kıtadaki ülkelerin UFRS'ye uyumuna etki eden faktörleri esas alan bu çalışma ile ilgili birtakım istatistiksel bilgiler sunulmuştur. Bu istatistiksel sonuçlar diğer çalışmalara yardım etmesi açısından ve diğer kıtalarla karşılaştırmada kullanılması açısından önemlidir. Dolayısıyla araştırma bulguları sadece araştırma kapsamındaki kıtalar ve ülkeler için geçerli olup, dünyadaki tüm kıtalar ve ülkeler için genellenemez.

5.2.2. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmaya ait veriler Dünya Bankası veri tabanından²⁷ ve Deloitte'den elde edilmiştir. Bu nedenle muhasebeyi ve dolayısıyla UFRS'yi etkileyen faktörlerin hepsi ölçülemediğinden bu veri tabanlarındaki ölçülebilir etkileyici veriler ele alınmıştır. Ekonomik büyüklük olarak Gayri Safı Yutiçi Hasıladaki büyüklük(GSYİH), sermaye piyasasının var olup olmadığı(SPIY), dışa açıklık oranı(DAO) olarak doğrudan yabancı yatırım, yıllık enflasyon oranı(ENF) ve eğitim düzeyi olarak da okuma yazma oranı (OYO) ele alınmıştır. UFRS'ye uyum açısından ülkelerin seçiminde 2008 itibariyle Deloitte'nin yaptığı araştırma sonuçları ele alınarak keyfi örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Ayrıca verilerin bu şekilde seçiminde Zeghal ve Mhedhbi'nin(2006) çalışması temel teşkil etmiştir.

5.3. Araştırmanın Bulguları

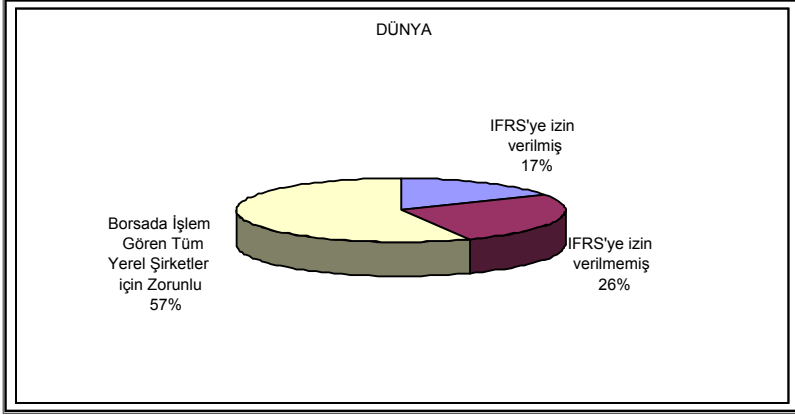
Mart 2008 tarihi itibariyle UFRS'lerin borsada işlem gören şirketler tarafından yerel raporlamada dünyadaki kullanımı ile ilgili tablo aşağıdaki gibidir. Bu tabloda birtakım ülkelerde bir menkul kıymet borsası olmamasından veya bir kısmı 2008'den sonra belli tarihlerde UFRS'lere uyum sağlamayı düşündüğünden dolayı kapsam dışı bırakılmıştır. Ekim 2004 itibari ile UFRS'lerin kullanımı(Deloitte Touche Tohmatsu IAS Plus) ise şu

²⁶ Jermakowicz - Tomaszewski, a.g.m. s. 171.

²⁷“Quick Query selected from world development indicators” adlı başlıktan elde edilmiştir.

şekildedir. Ülkelerin %53'ü UFRS'leri borsada işlem gören tüm yerel şirketler için zorunlu kılarken, %29'u UFRS'leri uygulamaya izin vermemiş ve %18'i UFRS'leri kullanmaya izin vermiştir. Bu açıdan bakıldığında 2004'ten bu yana UFRS'lere izin verilmeyen ülke sayısı azalmakta ve ülkelerin borsada işlem gören şirketleri için zorunluluk da artmaktadır.

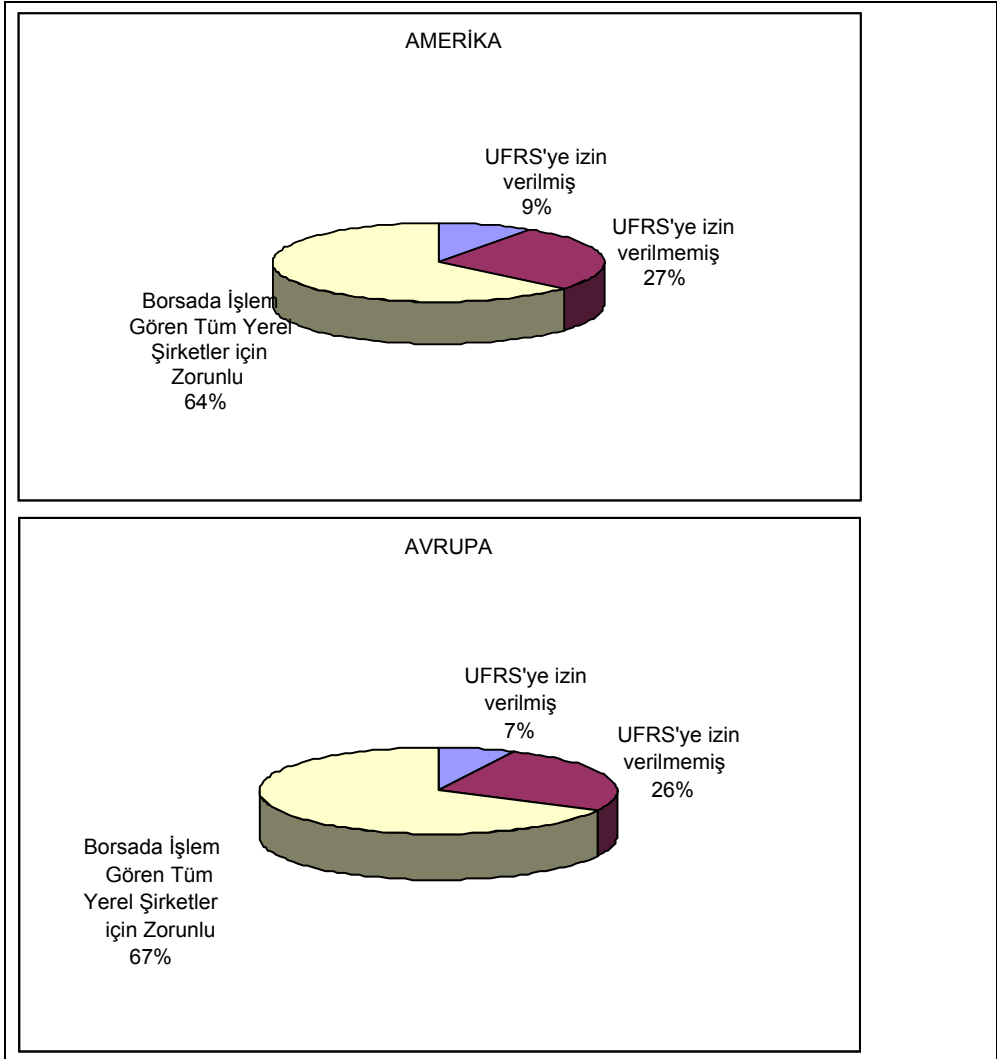
Grafik 1: Dünyada UFRS'ye Uyum Düzeyi

Kaynak: Use of IFRSs Around The World, <http://www.iasplus.com/dttpubs/pocket2008.pdf>, Erişim Tarihi (06.04.2009).

Grafik 2'ye bakıldığında dünyadaki genel duruma göre (Grafik 1'e göre) karşılaştırma yapılırsa araştırma yapılan ülkelerde (Avrupa ve Amerika kıtasında) de UFRS'lere izin verilmeyenler açısından dünyadakine benzer bir uygulama olduğu gözlemlenmiştir. Ancak fark olan kısım borsada işlem gören firmalarda ortaya çıkmaktadır. Araştırma yapılan Avrupa ve Amerika kıtalarında borsada işlem gören ülkelerin UFRS'lere uyumunda ortaya çıkmaktadır. Bunun sebebi de tahmin edildiği gibi diğer kıtalardan kaynaklanmaktadır.

Grafik 2: Amerika ve Avrupa Kıtalarında UFRS'ye Uyum Düzeyi

Araştırma UFRS'ye uyum açısından ülkeleri iki gruba ayırmaktadır. Birincisi UFRS'ye uyum sağlayan ülkeler, ikincisi de UFRS'ye uyum sağlamayan ülkelerdir. Bu şekilde UFRS'ye uyumda etkili olabilecek faktörlerin istatistiksel sonuçlarına ulaşılmaya çalışılmıştır.

5.3.1. İki Grup Arasındaki Tanımlayıcı Bilgiler

Tablo 1, UFRS'ye uyumda etki edebilecek faktörler açısından iki grup arasında fark olup olmadığını göstermektedir. UFRS'ye uyum olmayan ülkelerde enflasyonun biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca doğrudan dış yatırım olarak algılanan dış açıklık oranı da UFRS'ye uyan ülkeler açısından biraz yüksektir. UFRS'ye göre finansal

tablolarını düzenleyen ve kayıtlarını yapan ülkelerde sermaye piyasası bulunma oranının diğer ülkelere göre daha fazla olduğu görülmektedir. UFRS'ye uyum açısından iki grup arasındaki farka da araştırma yapılan işletmeler bazında ele alındığında, temel olarak ülkelerin dışa açıklık oranı ile sermaye piyasalarının mevcut olup olmadığı kriterleri sebep olmaktadır.

Tablo 1: İki Grup Arasında Karşılaştırma

Değişkenler	Uyum Var			Uyum Yok			t-test
	Ortalama	Stan.Sap.	Medyan	Ortalama	Stan.Sap.	Medyan	
ENF	5,7510	4,64337	4,8	7,0775	4,09073	6,1	1,042
GSYIH	5,1493	2,46627	4,95	5,4926	1,56565	5,24	0,535
DAO	49,4844	25,67742	46,58	38,3603	12,36441	45,2	-2,333*
OYO	94,3303	5,63798	95,25	95,1954	2,61192	94,56	0,839
SEPIY	0,8542	0,35667	1	0,4706	0,51450	0	-2,842**

*Anlamlılık düzeyi %5 ve **Anlamlılık düzeyi %1

SEPIY: Sermaye Piyasasının varlığı veya yokluğu

ENF: Enflasyon Oranı

GSYIH: Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (Kişi başına)

DAO: Dışa açıklık oranı(Doğrudan yabancı yatırım)

OYO: Okum yazma oranı

Tablo 2: Değişkenler Arasındaki Korelasyon

Değişkenler	UYUM	SEPIY	ENF	GSYIH	DAO	OYO
UYUM	1					
SEPIY	0,391*	1				
ENF	-0,130	-0,166	1			
GSYIH	-0,067	-0,081	0,390*	1		
DAO	0,211	0,114	-0,226	0,057	1	
OYO	-0,076	0,374*	0,011	-0,129	-0,177	1

* Değişkenler arasındaki ilişki %1 hata düzeyindedir.

Tablo 2'de değişkenler arasındaki ilişkiler görülmektedir. Araştırma bağlamında sadece 3 değişken arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki mevcuttur. Bu ilişkiler sermaye piyasasının varlığı ile UFRS'ye uyum arasında, ekonomik büyüklük ile enflasyon arasında ve okuma yazma oranı ile sermaye piyasasının varlığı arasındadır. Bu açıdan konu ele

alındığında dikkat çeken UFRS'ye uyum konusunda araştırma yapılan ülkeleri bağlayacak şekilde sadece sermaye piyasasının olup olmaması arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğudur.

5.3.2. Kıtalar Arası Farklılık

Muhasebe sosyal bir bilim dalıdır. Dolayısıyla içinde bulunduğu kültür muhasebeyi etkilemede mutlaka işlev görecektir. Ülkelerin UFRS'ye uyumu farklı tarihlerde gerçekleşmiştir. Bunun birtakım politik, kültürel ve ekonomik sebepleri olmuştur. Kıtalar arası kültür farkı da bir değişime elbette etki edebilmektedir. Tam da bu noktada, ele alınan iki farklı kıta arasında bir farklılık olup olmadığı merak konusudur. Avrupa ve Amerika kıtası ülkeleri arasında gerek sosyal gerekse ekonomik açıdan bir uyumsuzluk olduğu da bilinmektedir.²⁸ Yani UFRS'nin şekillenmesinde sosyal olarak kültürün etkisi vardır.²⁹ İncelen örnek bağlamında iki kıta arasında farklılık olmadığı gözlenmiştir.³⁰ Bu sonuç grafik 2 ile de paralellik göstermektedir. Çünkü günümüzde hemen hemen her kıtadaki ülkelerin çoğu UFRS'ye uyumu benimsemişlerdir. Ancak örneğin bu araştırma UFRS'ye uyumun ilk zamanlarında yapılsaydı belki de kıtalararası farklılık çıkabilirdi. Çünkü her ülke UFRS'ye uyumu aynı anda kabul etmemiştir. Nitekim Zeghal ve Mhedhbi'nin (2006) yaptığı araştırmaya göre kültür farklılığı da UFRS'ye uyumda etkili olmaktadır. Yani kıtalararası farklılık UFRS'ye uyum açısından farklılık arz etmektedir. Örneğin 1 Ocak 2005'ten itibaren Avrupa Birliğine üye ülkelerin halka açık işletmeleri konsolide finansal tablolarını UFRS'ye uygun düzenlemektedirler. Ancak bu tarihten önce böyle bir durum söz konusu değildi. Özetle günümüzde artık birçok ülke UFRS'ye uyumu benimsemişlerdir.

5.3.3. Regresyon Analizi

Bu araştırmanın ana amacı kullanılan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki birleşik ve bireysel etkisini araştırmaktır. Yani ülkelerin UFRS'ye uyumunu etkileyen faktörleri incelemektir. Bu amaçla eğer veri setinde bağımlı değişken ikili cevaplar içeriyor (0=Uyum yok ve 1=Uyum var) ve bağımsız değişkenler birden çok ve sürekli değişkenlik içeriyorsa lojistik regresyon modeli uygulanır. Belirlenen bu 5 ayrı bağımsız değişkenin UFRS'ye uyumunu etkileme ihtimalini gösteren model aşağıdaki gibi formüle edilebilir.

$$\text{Log}[P_i/(1-P_i)] = \beta_0 + \beta_1\text{SPIY} + \beta_2\text{ENF} + \beta_3\text{GSYIH} + \beta_4\text{DAO} + \beta_5\text{OYO} + \varepsilon$$

P_i = UFRS'ye uyum ihtimali

ε : Hata terimi

Diğer değişkenler daha önce tanımlanmıştır

Tablo 3'de UFRS'ye uyuma değişkenlerin etkisini gösteren logit regresyon analizinin sonuçları yer almaktadır. Model ile UFRS'ye uyum düzeyi üzerinde

²⁸Paul DE Lange – Bryan Howieson, "International Accounting Standards Setting And U.S. Exceptionalism", **Critical Perspectives On Accounting**, 17, 2006, s.1019.

²⁹ Y. Ding ve diğerleri, a.g.m. s.334.

³⁰ t= 0,647 ve Sig.Lev.= 0,521

değişkenlerin etkisi ortaya konulmaktadır. Model, "Maximum Likelihood Ratio" yöntemi ile tahmin edilmiştir. Modelin uygunluğunun belirlenmesinde "Nagelkerke" R^2 ve X^2 istatistiği kullanılmıştır. Katsayıların anlamlılık testi, yani modele katkıları "Wald istatistiği" ile belirlenmiştir.

Model: $\text{Log}[P_i/(1-P_i)] = \beta_0 + \beta_1\text{SPIY} + \beta_2\text{ENF} + \beta_3\text{GSYIH} + \beta_4\text{DAO} + \beta_5\text{OYO} + \varepsilon$

Tablo 3: Değişkenlere Yönelik Regresyon Sonuçları

Değişkenler	Beklenen Sonuçlar	Katsayı	Wald İstatistiği
SEPIY	+	2,614**	10,472
ENF	+	0,006	0,005
GSYIH	+	-0,147	0,655
DAO	+	0,046*	3,118
OYO	+	0,154*	2,899
Sabit Terim		1,038	
R^2 of Cox and Snell		0,235	
Örnek büyüklüğü		66	
X^2 : 17,428, p: 0,004 Nagelkerke $R^2=0,344$ -2Log Likelihood=57,278			

** %1 güven aralığında ve * %10 güven aralığında

Yukarıdaki tabloya bakıldığında kurulan modelin $X^2=17,428$ değeri ve $p=0,004$ düzeyinde anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Yine tablodan da görüldüğü gibi sermaye piyasasının varlığı UFRS'ye uyum aşamasında pozitif ve güçlü (%99 güven aralığında) bir etkiye sahiptir. Bu sonuç gerçekleri de çok güzel yansıtmaktadır. Çünkü son zamanlarda UFRS'ye göre finansal tablo düzenleme uygulamaları sermaye piyasalarına kayıtlı firmalarda yoğunlaşmaktadır.

Ülkelerin dışa açılma oranı ve eğitim düzeyi de UFRS'ye uyumu etkileyen faktörler arasındadırlar. Bu da gösteriyor ki daha yüksek eğitim seviyesine sahip ülkelerde UFRS'ye uyum daha hızlı gerçekleşmektedir. Ayrıca ülkelerin dışa açılma oranları arttıkça UFRS'ye uyumun da yaygınlaştığı gözlemlenmiştir. Bu da literatür ve daha önceki benzer araştırmalarla paralellik göstermektedir.

UFRS'ye uyumu bu 3 değişkenin ne kadar etkilediğini ise "Nagelkerke" R^2 belirlemektedir. Yani UFRS'ye uyumdaki %34,4'lık bir değişim SPIY, DAO ve OYO tarafından açıklanmaktadır. Geri kalan kısmı ise literatürde sayılan diğer faktörler tarafından açıklanabilir. Böylece, araştırma yapılan ülkelerin UFRS'ye uyumunun çoğu bu üç faktör tarafından açıklandığı görülmektedir.

Tablo 4: Sınıflandırma Sonuçları

Gözlemler	Tahminler		Sınıflandırma (%)
	UFRS Uyum Yok	UFRS Uyum Var	
UFRS Uyum Yok	9	8	52,9
UFRS Uyum Var	4	44	91,7
Genel sınıflandırma (%)			81,5

Tablo 4’de bağımsız değişkenlerin etkinliğine göre UFRS’ye uyum sınıflandırma sonuçları görülmektedir. Modele göre, UFRS’ye uymayan ülkeler %52,9 ve UFRS’ye uyan ülkeler ise %91,7 oranında doğru sınıflandırılmaktadır. Genel sınıflandırma oranına göre model %87,8 seviyesinde UFRS’ye uyumu belirleyebilmektedir. Buradan da modele bir bütün olarak bakıldığında değişkenlerin UFRS’ye uyum konusunda etkili olduğu söylenebilir.

6. Sonuç

Küreselleşme ulusları farklı arayışlara götürmektedir. Her alanda olduğu gibi muhasebede de yeni gelişmeler küreselleşmeyle birlikte artmaktadır. Özellikle uluslararası muhasebe ve finansal raporlama standartları en son gelişmelerdendir. Birçok ülke artık bu gelişmelere duysuz kalmayıp takip sürecine girmektedirler. L.M. Smith Amerikan milliyetçiliğini tanımlarken bu ülkenin tarihine bakarak oldukça zengin ve çok çeşit imkanlara sahip olduğunu ve bu imkanlara ulaşmada da kendi ulusal muhasebesinin önemli bir etkisi olduğunu³¹ altını çizmesine rağmen Amerika bile artık UFRS’ye doğru yol almaya başladığına göre UFRS’nin önemi büyüktür denilebilir. UFRS’nin önemine binaen yapılan bu çalışmada acaba UFRS’ye uyum aşamasında ülkeleri bu denli istekli olmaya iten sebepler nelerdir ya da UFRS’ye uyum da etkili olan faktörler nelerdir? gibi soruların cevapları aranmaya çalışılmıştır.

Lojistik Regresyon analizi ile 66 ülkenin verileri üzerinde yapılan araştırma sonucunda UFRS’ye uyum aşamasında dışı açılma oranının, eğitim düzeyinin ve sermaye piyasasının varlığının etkili olduğu gözlemlenmiştir. Özellikle ülkelerin sermaye piyasasının etkisinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ekonomik büyümenin ve enflasyonun UFRS’ye uyumda etkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Wooley Asya ülkeleri üzerinde yaptığı çalışmasında ekonomik büyüklük oranı ile UFRS’ye uyum arasında bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.³²

³¹Lange - Howieson, a.g.m. s.1022.

³²Zeghal- Mhedhbi, a.g.m. s.375.

Amerika ve Avrupa kıtaları üzerinde yapılan çalışmada UFRS'ye uyum açısından kıtalararası bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Her iki kıtada da ülkelerin ortalama %26-27'si UFRS'ye geçmemişlerdir. Ancak birçoğunun gelecekte kendilerine bir tarih biçtikleri de bilinmektedir.

Bu araştırmanın sonucunda muhasebe açısından ülkelerin konumları ortaya konulmuştur. Ayrıca ülkelere muhasebe ve UFRS'yi esas alan standartların düzenlenmesinde hangi faktörleri dikkate alabilecekleri sunulmuştur. Bu açıdan Türkiye de sermaye piyasasına sahip, belli bir dışa açıklık oranına ve belli bir eğitim seviyesine sahip ülke konumundadır. Kendi kültürünü ve uygulamalarını da dikkate alacak şekilde Türkiye'nin de UFRS'ye uyum sağlaması özelde hem yatırımcılar açısından hem de işletmeler açısından genelde de ülke açısından önemli olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- AĞCA, Ahmet, “Ülke Muhasebe Sistemlerindeki Farklılıklar ve Bu Farklılıklardan Kaynaklanan Sorunlara Getirilen Çözümler”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl 5, Sayı 8, 2003, s.81-92.
- ARMSTRONG Christopher S- BARTH Mary E - JAGOLİNZER Alan D. - RIEDL Edward J., “Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe, Working paper”, Harvard Business School, 2008.
- AYANOĞLU Yıldız, “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Geçişte Yaşanan Sorunlar Ve Dünyadaki Uygulamaları”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Volume 9, Sayı 3, Eylül, 2007, s.99-134.
- BENEİSH Messod D. - JOHN Teri Lombardi, “Information Friction And Investor Home Bias: A Perspective on The Effect of Global IFRS Adoption on The Extent Of Equity Home Bias”, **J. Account. Public Policy**, 27, 2008, s. 433-443.
- CALLAO, Susana - JARNE Jos’e I. - LA’INEZ Jos’E A., “Adoption of IFRS in Spain: Effect on the comparability and relevance of financial Reporting”, **Journal of International Accounting, Auditing and Taxation**, 16, 2007, s. 148-178.
- CARMONA Salvador - TROMBETTA Marco, “On The Global Acceptance Of IAS/IFRS Accounting Standards: The Logic And Implications Of The Principles-Based System”, **J. Account. Public Policy**, 27, 2008, s.455-461.
- CHAND Parmod - PATEL Chris, “Convergence And Harmonization of Accounting Standards In The South Pacific Region”, **Advances In Accounting, Incorporating Advances In International Accounting**, 24, 2008, p. 83-92.
- CHUA Wai Fong - TAYLOR Stephen L., “The Rise and Rise of IFRS: An Examination of IFRS Diffusion”, **J. Account. Public Policy** 27, 2008,s. 462-473.
- COOKE, Terence E. - WALLACE R. S. Olusegun, “Financial disclosure regulation and its environment: A review and further analysis”, **Journal of Accounting and Public Policy**, Volume 9, Issue 2, Summer, 1990, p. 79-110.
- ÇİFTÇİ Yavuz - ERSERİM Alper, “Muhasebe Standartlarında Uluslararası Uyumlaştırma Çalışmaları Ve Türkiye’deki Durumun İncelenmesi, Uluslararası Sermaye Hareketleri ve Gelişmekte Olan Piyasalar Sempozyumu”, 24-27 Nisan, 2008. (http://www.mu.edu.tr/private/yciftci/calismalar/yciftci&aerserim_icam08.pdf-Erişim Tarihi. 26.03.2009).
- DASKE Holger, “Economic Benefits of Adopting IFRS or US-GAAP –Have The Expected Costs of Equity Capital Really Decreased?”, **Journal of Business Finance & Accounting**, Vol 33, No 3-4., 2006, s.329-373.
- DASKE, H.- HAIL, L.- LEUZ, C. – VERDİ, R., “Adopting a Label: Heterogeneity in the Economic Consequences of IFRS Adoptions”. Working paper, University of Frankfurt, 2007 .

- DİNG, Y.- JEANJEAN, T. - STOLOWY, H., “Why Do National GAAP Differ From IAS? The Role of Culture”, **International Journal of Accounting**, 40(4), 2005, s. 325–350.
- DİNG, Yuan – SU, Xijia, “Implementation of IFRS In A Regulated Market”, **J. Account. Public Policy**, 27, 2008, s.474–479.
- ERNSTBERGER, Jürgen – VOGLER, Oliver, “Analyzing the German accounting triad — “Accounting Premium” for IAS/IFRS and U.S.GAAP vis-à-vis German GAAP?”, **The International Journal of Accounting**, 43, 2008, s.339–386.
- GJERDE Qystein – KNİVSFLA, Kjell – SAETTEM, Frode, “The Value-Relevance Of Adopting IFRS: Evidence From 145 NGAAP Restatements”, **Journal of International Accounting, Auditing and Taxation** 17, 2008, s. 92-112.
- JERMAKOWICZ Eva K. - TOMASZEWSKI Sylwia Gornik, “Implementing IFRS From The Perspective of EU Publicly Traded Companies”, **Journal of International Accounting, Auditing And Taxation**, 15, 2006, s. 170–196.
- LANGE Paul De - HOWIESON Bryan, “International Accounting Standards Setting And U.S. Exceptionalism”, **Critical Perspectives On Accounting**, 17, 2006, s.1007–1032.
- TYRRALL David - WOODWARD David - RAKHİMBEKOVA Almagoul, “The Relevance of International Financial Reporting Standards To A Developing Country: Evidence From Kazakhstan”, **The International Journal of Accounting**, 42, 2007, s.82–110.
- WHITTINGTON Geoffrey, “Harmonisation Or Discord? The Critical Role Of The IASB Conceptual Framework Review”, **J. Account. Public Policy**, 27, 2008, s. 495-502.
- ZEGHAL Daniel - MHEHBİ Karim, “An Analysis of The Factors Affecting The Adoption of International Accounting Standarts By Developing Countries, **The International Journal of Accounting**, 41, 2006, s. 373-386.

www.iasplus.com

www.worldbank.org